

Antoni Serra

les nostres vides també varen estar influenciades pel cinema bèl·lic, per les pel·lícules de guerra i que nosaltres, amb la santa innocència que caracteritza la infància (una innocència perversa i, en ocasions, fins i tot sàdica: ¿conseqüència d'haver estat alumne de les monges i els frares?), simplificàvem com a cine de bons i dolents. Vulguis no vulguis, havíem de passar per la ració setmanal de bel·licisme a través de l'obligada projecció, abans de la pel·lícula d'estrena, del NO-DO amb les escenes

dels darrers esdeveniments de la Segona Guerra Mundial. He de confessar que jo, de nin o d'al·lotell, de jove o de més gran, fins i tot de vell xaruc i malsofrit, mai he estat partidari de les guerres ni de les actituds bel·licistes: no va amb la meva sensibilitat ni amb la meua creença intel·lectual. Ni tan sols vaig ser lector ocasional d'aquells còmics coneguts com *Azañas bélicas* o cosa semblant, perquè els veia com a productes monstruosos, deformadors i sobretot, ¿per què no dir-ho?, em feien por i em deixaven un gran neguit al ventrell.

¿Qui pot creure en les guerres si, aquestes, són una exaltació a la mort?

En fi, malgrat tot, de nins i de joves vàrem veure moltes pel·lícules de guerra en el petit cinema de poble. He obligat la gran majoria de títols, perquè inconscientment vaig rebutjar la temàtica i la intencionalitat dels films, i només han perdurat en el meu record aquelles obres que ens parlaven —en imatges, és clar— de la guerra des d'una perspectiva crítica, de denúncia... Perdura en la meua memòria, per exemple, aquell film de Charlot sobre la primera gran guer-

*The Great Dictator.*



Un altre film de Rossellini que no puc deixar de citar, encara que produïda el 1959, és *Il generale della Rovere*: magistral tractament de la resistència al nazisme. Precisament la pel·lícula de Rossellini, la qual no sé si podríem situar com una de les primeres manifestacions del neorealisme...

ra, *Shoulder Arms*. ¿La recorden? És una sàtira ferotge, la de Charlot: hi ha escepticisme, crueltat ridiculitzant el Kàiser o a Hindenburg, i —compadit de les pobres i reals víctimes, els indefensos soldats— un cert punt de tendresa. Molts anys després, quasi bé quaranta o fins i tot més (si la memòria no em falla), una pel·lícula de Stanley Kubrick també em va causar un gran impacte: *Paths of Glory*. L'escena de l'afusellament és esplèndida èticament i estèticament: centra el rebuig contra la casta militar, la gratuïtat perversa de l'a-

bús de poder i, sobretot, la denúncia de la supèrbia personal dels dirigents.

Podria parlar de molts d'altres films que són un al·legat contra la guerra: *The Great Dictator* —una de les més decidides condemnes al nazisme fetes des del cinema— i de l'excel·lent obra de Lubitsch, *To Be or Not to Be*: comèdia que és una impecable reflexió sobre la brutalitat repressiva. També he de fer referència a aquelles dues magnífiques obres de la filmografia italiana, *Roma, città aperta* de Rossellini i *Un giorno nella vita*, de Blasetti. Un altre film de Ros-

sellini que no puc deixar de citar, encara que produïda el 1959, és *Il generale della Rovere*: magistral tractament de la resistència al nazisme. Precisament la pel·lícula de Rossellini, la qual no sé si podríem situar com una de les primeres manifestacions del neorealisme (qui no recorda *Miracolo a Milano*, realitzada deu anys més tard per De Sica!), està íntimament relacionada amb el meu comportament polític i intel·lectual durant l'època de la clandestinitat. Perquè sobre *Roma, città aperta* en vaig pronunciar una conferència a Eivissa i que m'



*To Be or not to Be.*



*Shoulder Arms.*

havia encarregat el Cine-Club de la ciutat pitiüsa, l'any 1974, conferència que fou molt mal rebuda per part de les autoritats franquistes i en especial pel governador civil Carlos de Mer. Em multaren i poc va mancar perquè m'enviassin a la presó, incident que ja vaig relatar en un capítol —no sé si qualificar de tragicòmic o si de patètic— de les meves memòries polítiques, les quals vaig titular irònicament *Gràcies, no volem flors*. Bé, tot això és temps passat, com passada —i tristament vençuda— és ja la meua vida. I, contràriament del que pugui pensar *monsieur* Proust, no en faig comptes fer cap recerca, el dimoni boiet me n'alliberi!

Una pel·lícula de Lewis Seiler també em va causar una certa impressió favorable, *Guadalcanal Diary* (i que nosaltres vàrem veure senzillament com *Guadalcanal*), sens dubte perquè més que

un film bèl·lic em va semblar un documental sobre la guerra.

Però bé, és cert, per altra part, que cap de les pel·lícules que de nin i de jovenot vaig haver de veure i suportar resignadament —era una obligació ciutadana i un requisit social del temps del racionament— dedicades a la guerra que jo en dic *incivil* espanyola, la de 1936, em varen fer el més mínim efecte: només vaig sentir indiferència i un mal dissimulat avorriment. Ni *Sin novedad en el Alcázar* (de l'italià Genina), ni *Escuadrilla* (Antonio Román), ni *El santuario no se rinde* (Ruiz-Castillo) o, només per citar les que ara records improvisadament, *La fiel infanteria* (Lazaga), em deixaren cap inquietud cinematogràfica. Senzillament, no me les vaig creure. Eren pures i dures pel·lícules de propaganda pamfletària. I a mi els pamflets, literaris o cinematogràfics

o polítics, mai m'han interessats: són buits com buida és la demagògia i la falsedat. Tal vegada hauria de parlar d'algunes excepcions, com el film de Malraux *L'Espoir* (*Sierra de Teruel*), la qual vaig veure per primer cop en els anys seixanta a Venècia, i una pel·lícula mexicana —encara que confusa— d'Alejandro Galindo, la qual no sé si algú ha vist i recorda: *Refugiados en Madrid*. I poca cosa més...

És evident que el cinema de guerra no és —ni vull que sigui— el meu fort. Perquè, com diu la meua admirada narradora polonesa Manuela Gretkowska, «¿d'on prové el mal del món? I, ¿d'on ve Déu? Això no ho sap ningú i conèixer les respostes no és necessari per viure. Es pot viure sense aquests coneixements». Com es pot viure sense el cinema de guerra... i sense les maleïdes guerres! 🎬